

Tátrafűred (képeslap) Itt alakult meg az MKE. 1873-ban Sváb László

150 éve alakult a Magyarországi Kárpát Egyesület (Ungarischer Karpatenverein)

A 19. század közepén a kor minden rendű és rangú művelt embere vágyott a természet megismerésére. Így az Alpok csodálatos hegyvilága is egyre több embert vonzott. Sorra alakultak az alpesi turistaegyesületek. 1858-ban létesült az angol Alpine Club, majd ezt követően, 1862-ben az osztrák Österreichischer Alpenverein, 1863-ban a svájci Schweizer Alpenclub, 1863-ban az olasz Club Alpino Italiano, 1869-ben pedig a német Deutscher Alpenverein és az osztrák Österreichischer Touristenklub jött létre.

„Miatán a turistika elfoglalta egész nyugoti Európát, vonzatva a nagy ívalakban elhúzódo Kárpátok – főleg pedig „Europa gránit

viharoszlopa” a Magas-Tátra – által kelet felé is elterjedett.” – írta Dénes Ferenc az MKE évkönyvében. A belföldi természetkedvelők a természet szépségei élvezetének előmozdítására 1873. augusztus 10-én Tátrafűreden megalakították a Magyarországi Kárpát Egyesületet. Az egyesületnek 250 tagja lett, a megválasztott vezetőség pedig így állt össze: Görgey Gusztáv elnök, Payer Hugó alelnök, Cserépy Nándor titkár, Döller Antal pénztáros, Grosz Ernő jegyző. Az egyesület célját az elfogadott alapszabály első három pontjában olvashatjuk:

„A Magyarországi Kárpát Egyesület alapszabályai

I. Az egyesület célja: A Kárpát-hegység, és pedig elsősorban a Központi-Kárpátok, vagyis a Magas-Tátra feltárása, annak tudományos

szempontból kifürkészése, leírása és megismerése, az érdekesebb tájakhoz juthatás megkönnyebbítése és kényelmesebbé tétele; s általában az ezen hegység iránti érdeklődés felébresztése és terjesztése.

II. Eszközök: Társaságos összejövetelek s ezeknél tudományos értekezések tartása, folyóiratok szerkesztése és kiadása, a közlekedés megkönnyebbítése és kényelmesebbé tétele, utak, ösvények, menházak építése, irányzó jelek felállítása, ügyes kalauzok felfogadása és kiképzése által.

III. Tagság: Az egyesület csak rendes tagokból áll. Egyesületi tagul minden tisztességes egyén felvétethetik az elnökségnél jelentkezés alapján.” Az egyesület terveinek megvalósítását adományokból, a tagdíjakból

Róza menház a Tarajkán (1879-es fotó)

A Magyarországi Kárpát Egyesület múzeuma Popradon

Róza menház a Tarajkán (1879-es fotó)

A Majláth-menedékház a Poprad tó partján. (Képeslap)

és a terület tulajdonosainak természetbeli hozzájárulásából sikerrel valósította meg. 1874-ben kiadták az egyesület évkönyvét, mely egyik oldalon magyarul a másik oldalon németül (gót betűkkel) tájékoztatta a tagságot az elvégzett munkáról, bevételekről,

névsorát, melyből kiderül, hogy az ország sok vidékéről volt tagja a Magyarországi Kárpát Egyesületnek, és néhányan külföldről is. 1876-ban (ekkor már 1360 tagja volt az egyesületnek) alapszabály-módosítással tágabb teret biztosítottak az

menedékházak és kilátók építéséről. A Csorba-tóhoz vezető út kiszélesítése, megépítése megsokszorozta a József-menedékház forgalmát, úgyhogy vendéglős költözhetett bele. A Csorba-tó mellett hamarosan villák épültek, szállodát emeltek.

Tátra, Sziléziai-ház, Schleierhaus (1680 m).

A Sziléziai-menedékház a Felkai völgyben. (Képeslap)

Az M.K.E. Alapító tagjainak díszes oklevele (60x50cm.)

kiadásokról – hasábjain érdekes értekezések jelentek meg a természetről, a turistaságról. Közölte a tagok

osztályok működésének. Folytatódott a tátrai utak, ösvények, menedékházak építése. 1880-ban úgy döntöttek, hogy „egyesület” helyett helyesebb, ha az egyesület nevet használják, és új jelvényt is terveztek – ekkor az egyesületnek 3 osztálya és 2500 tagja volt. 1883-ban a tizedik évfordulóra „A Magyarországi Kárpát Egyesület alapítása, fejlődése és működése” címmel emlékiratot adtak ki Dénes Ferenc szerkesztésében. A kis könyvben az eltelt tíz év eredményeiről is olvashatunk. Hat oldalon, 24 pontban ír az útépitésekről, hasonló terjedelemben a

A völgyekbe felvezető, épített ösvények és az új menedékházak mind több turistának, hegymászonak tették lehetővé a Tátra gyönyörű vidékének bejárását, meredek sziklaormainak meghódítását.

Az M.K.E. 1874.évi első évkönyvének címlapja.

A sorra alakuló osztályok vidékük turista életének szervezésével, menedékházak, kilátók építésével szereztek híveket a turistáskodásnak. Az MKE Rozsnyói Osztálya tíz évre bérbe vette az Aggteleki-cseppkőbarlangot, a bejárathoz menedékházat épített, kitisztította és járhatóvá tette a barlang folyosóit, fellendítette a turistaforgalmat. Még oldalakon át sorolhatnánk e nagyszerű munkát.

S végül idézet Döller Antalnak az egyik egyesületi közgyűlésen elhangzott alelnöki beszámolójából:

„Még nem sok ideje, hogy Tátránk, valamint a messzire nyúló Kárpát-vidék alig volt ismeretes, nem is volt kellően méltányolva. De az önök Kárpátégyletének tevékenysége által ezen messzire ágazó hegység völgyeibe lassanként művelődés, ipar s gyümölcsöző forgalom ültetetik át, s a nemzetgazdasági emelkedés mozdíttatik elő... Végzem jelentésemet azon őszinte óhajjal, vajha a Kárpátégylet édes magyar hazánkra minél több áldást árasztana.”

A Magyarországi Kárpát Egyesület központja 1873-tól 1883-ig Késmárkon, 1884-től 1891-ig Lőcsén, 1891-től 1920-ig Iglón működött. Az egyesület évkönyvei 1874-től 1917-ig minden évben megjelentek (47 kötet),

A Magyarországi Kárpát Egyesület, tapolcai osztálya által 1934-ben avatott Szentgyörgyhegyi menedékháza.

melyekben bőségesen találunk beszámolókat a tervezett és elvégzett munkákról. A költségvetési beszámolókból, a pénzügyi bevételekből és kiadásokból kikövetkeztethetjük azt a

A Magyarországi Kárpát Egyesület 1904-ben épített Szilágyi emléke a Tarajkán

hatalmas munkát, amit a turistaság lehetőségeinek megteremtése érdekében tettek. Az egyesület taglétszáma folyamatosan emelkedett. Az egyik elnöki beszámolóban a következőket olvashatjuk:

„A Kárpát Egyesületnek pedig az eszközöket gondosan és tisztán csak pozitív munkálatokra kell fordítania. pusztán fenntartási és kezelési költségeket ellenben lehetőleg leszállítania. Erre nézve azonban az egyesületi tagoknak élénk, nem csupán csak passzív fizető, hanem az egyesület ügyeiben aktív résztvevő tevékenységére van szükség... 1890-ben az MKE tagjainak száma a Központ, a Budapesti, a Keleti-Kárpátok, a Mátra, a Sziléziai, a Szittnya, a Zólyom vármegyei, az Al-Dunai, a Gölnicvölgyi, az Iglói, a Tátra, a Vasvár megyei, a Magura-Javorinai, a Liptó megyei Osztályokkal együtt összesen 4963 fő volt.”

Jól látszik, hogy a Tátrában elkezdődött a szervezett turistáskodás. Az 1888-ban alakult Budapesti Osztály az 1891-i közgyűlésen javasolta, hogy az MKE központját helyezték Budapestre, a javaslatot azonban leszavazták, a központ Iglón

A Magyarországi Kárpát Egyesület Kárpáti múzeuma Poprádon

A Magyarországi Kárpát Egyesület, Salgótarjáni osztálya által 1936-ban épített Salgó menedékháza

Az M.K.E. jelvénye

A Magyarországi Kárpát Egyesület első jelvénye 1874 és 1880 között

A Magyarországi Kárpát Egyesület második jelvénye 1880 és 1945 között (Az egyesület nevet egyesületre változtatták.)

A Magyarországi Kárpát Egyesület budapesti osztálya által 1888-ban használt jelvény (A rátűzött szalag Budapest színeivel.)

A cseh időben működő utód „Karpathenverein” jelvénye 1921 és 1945 között

Az M.K.E. 1933-ban, a 60. évi jubileumra kiadott ezüst jelvénye

maradt. A Budapesti Osztály kilépett az egyesületből, és megalakította a Magyar Turista Egyesületet (MTE). A Kárpát Egyesületből sokan átléptek az MTE-be, így az MKE tagjainak száma 3500 körülre csökkent.

Ebben az időben több önálló turistaegyesület is alakult, így Erdélyben a Szász Erdélyi Kárpát Egyesület (SKV), 1891-ben az Erdélyi Kárpát Egyesület (EKE) és a Mecsek Egyesület. Az MKE turistaeszméjét követve építették ki környékük turistavilágát, szervezetét.

Az MKE megnehezedett anyagi helyzetében is fontosnak tartotta az 1896-os Ezredéves Kiállításon való részvételt, a turistáskodás szépségeinek bemutatását. A kiállítás anyaga főleg a poprádi Tátra Múzeumból került Budapestre. Sokan már ekkor felvetették egy turistaszövetség létrehozásának szükségességét, de a Magyar

Turista Szövetség csak 1913-ban alakult meg – az MKE 3000 taggal volt az alapítók között.

Az 1914-ben kitört I. világháború teljesen leállította a turistaéletet, a turisták nagy része a frontokon harcolt, sokan hősi halált haltak. Az egyesület csak 1918-ban kezdte rendezni sorait. Az igazi csapás azonban a trianoni döntéssel érte a Magyarországi Kárpát Egyesületet. A Felvidék, a

Magas-Tátra

Csehszlovákiához csatolása a magyar egyesületek betiltásához, vagyonának elkobzásához vezetett. A nemzetiségekkel szembeni türelmetlenség a turistaalkotások, menedékházak szétverésében csúcsonodott ki. Több vezető Csehszlovákia elhagyására kényszerült.

Egy maroknyi tátrai csoport – akik vezetői voltak az MKE-nek – megalakították a német-magyar kisebbségi egyesületet, a német nyelvű Karpathenverein-et az MKE utódként. Küzdelmük eredményeként később visszakapták a tönkretett menedékházakat, amiket saját költségükön, támogatás nélkül tettek lakhatóvá. Újraindították a hegymászó- és turistaéletet, lapjuk a német nyelvű „Turistik und Alpinismus”, majd a „Die Karpathen” a Kárpát Egyesület szellemiségét tükrözte. Az 1930-as évekre jelentős turista- és síéletet teremtettek

a Tátrában és a Felvidéken az újjáalakult osztdlyaik segítségével.

Trianon után a kettészakadt egyesület csonka hazánkban maradt néhány száz tagja a Tátra vonzásában élt, nem látta értelmét egy Tátra nélküli MKE-nek. Néhány áttelepült és itteni vezető várta a helyzet változását, ám több év is eltelt, mire egy teljesen új Magyarországi Kárpát Egyesületet tudtak megszervezni, felsorakozva a magyarországi turistaegyesületek közé.

Az 1930-as évek elején alakult a Fáttra Osztdly, a Sí és Hegymászó Osztdly. A Salgótarjáni Osztdly 1933-ban a salgóvári Bodzafás-forrást foglalta, 1935-ben pedig az újonnan épített Salgó menedékházat avatták. A Tapolcai Osztdly a Szentgyörgy-hegyen épített egy szép menedékházat. Az Egri Osztdly a Bükkben foglalta az Atilla-forrást, az Irottkő Osztdly pedig a Hörmann-forrás mellett épített menedékházat. A Magyarországi Kárpát Egyesület még számos turistalétesítménnyel

A Magyarországi Kárpát Egyesület, Salgótarjáni osztdlyája által 1933-ban foglalt Bodzafás forrás avatása. A képen: Dr. Zsitvay Tibor M.T.SZ. elnöke és Dr. Nagy Emil a M.K.E. társelnöke

gazdagította a turistatársadalmat. Az egyesületnek 1938-ban körülbelül 1500 tagja volt. 1938. után a felvidéki terület-visszacsatolásokkal rövid időre csatlakozott az MKE-hez a Kassai Osztdly az Ottilia, Erika és Lajos menedékházakkal.

Azután a II. világháború ismét szomorú időket hozott az országra és a turistaságra is, hiszen a háborút követően, 1945. februárjában a Magyar Ideiglenes Kormány belügyminisztere feloszlatta a Magyarországi Kárpát Egyesületet, a Magyar Turista Egyesületet és a Pannónia Turista Egyesületet. Vagyonukat elkobozták, menedékházukat a Természetbarátok Turista Egyesülete kapta meg. Csak a rendszerváltás után, 1992-ben alakulhatott újjá a Magyarországi Kárpát Egyesület.

Az egyesület 2023. augusztus 8. és augusztus 13. között „150 éves a Magyarországi Kárpát Egyesület” elnevezésű magas-tátrai jubileumi rendezvény- és túrasorozaton emlékezik az elődökre és a múltira.

A Magyarországi Kárpát Egyesület, Fáttra osztdlyája által kiadott közlöny.